

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 28.

V Mariboru 14. julija 1870.

Tečaj IV.

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Dalje.)

Gosp. prof. Šuman nastopi oder in govori tako-le:
Slavni tabor, Slovenci in Slovenke bistrhih oči in hrabrih sre,
izvolite me poslušati, jaz hočem govoriti o časti in pravici
našega slovenskega jezika.

Postava pravi: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo
živ in da ti dobro pojde na tem svetu. Ta postava velja
tudi o narodu. Narod, spoštuj svoje očake in matere in
očetovski in materinski jezik, da boš dolgo živ in ti dobro
pojde na tem svetu. Ta postava velja tudi o narodu. Narod
ki svojega materinskega jezika ne spoštuje, ta ne bo dolgo
živ in mu ne pojde dobro na tem svetu, ampak narod, ki
svojega jezika ne spoštuje, bo kmalo umrl in minol iz tega
sveta, in tečas kar še živi, se mu ne godi dobro, zaniče-
vanje in sramota, duševna in telesna reva ga tare dokler ne
omaga ter sosedu prepusti svoje mesto.

Zato Slovenci, če hočemo, da naš narod živi in se mu
dobro godi — in to hočemo — spoštujmo svoj materni
jezik, spoštujmo mili slovenski jezik, spoštujmo predrago
nam slovenščino. Naj lepše in naj bolje pa mi spoštujmo
slovenščino in svoj slovenski materni jezik, če branimo slo-
venskemu jeziku dostojne mu pravice. Vsaka pravica velja,
kedar in dokar se brani, varuje, čuva. Čuvajočih je pravica.
Kdor pravice ne čuva in brani, temu hudobni in krivični so-
sed lahko pravico ukrade ali oropa. Vzemimo si primer:
Vi imate n. pr. malopridnega sosedu, ki vam goni živino
na travnik. Pripasejo se konji in krave in voli in svinje in
teleta. Če živali ne odganjate, ne napravite plotu, sosedu ne
naložite da živino pase in od vašega travnika odvrta, kaj
se vam zgodi? Namesto senokoše imate popasen travnik
in sosedova živina je debela, sosed se smeji, vi pa nimate
sena, niti paše, niti kaj prid živine, še travnik počasu zgu-
bite, če tako zlorabo pripuščate več let. Zato čuvajočih je
pravica.

To velja tudi pri narodnih pravicah in pri pravici je-
zika. Če si mi Slovenci sami jezikovih pravic ne branimo,
ne čuvamo, kdo za sveto voljo, bi nam jih pa branil? Morda
Nemci, ki so radi, če bi se mi vsi ponemčili, ali Madjari,
ki so radi, če se pomadjarimo, ali Italijani, ki ravno tako
koprne po naši krvi in zemlji! — Ravno mi Slovenci sami
imamo zahtevati, da se našemu jeziku pravica godi, koder
Slovenci bivajo, v vsem javnem in nejavnem življenju, ne
samo v hiši in hlevu, ampak tudi v cerkvi in šoli in
uradu.

Kajti po božjih in državnih postavah imamo mi Slo-
venci pravico do svojega slovenskega jezika, da velja v šo-
lah in uradih; kakor na Nemškem nemški, na Italijanskem
italijanski itd., ravno tako mora imeti veljavo in spoštovanje
na Slovenskem slovenski jezik. To ravno je pomen pravice,
da je tu taistvo Slovincu prav, kar je tam Nemcu, ali tudi
Magjaru ali Italijanu prav. Če imajo Nemci nemške šole,
moramo imeti mi Slovenci slovenske, in ravno tako imajo
tudi vsi drugi narodi šole in urade v svojem, a ne v tujem
jeziku. Nek taborski govornik je nekde rekel: Ko bi kateri
Slovenec šel na Nemško in tam v javni šoli nemške učence
slovenski učil, ali kak uradnik na Nemškem pisal slovenska

pisma, Nemci bi ga v Muro vrgli. Htel je reči, tak živa je
čut pravice, da nikakor nebi takšne krivice pripustili.

Kako pa se pri nas godi? Poglejmo si v mesta v la-
tinske, bogoslovske, pripravniške in še celo v normalne
šole. Z večine najdemo vse nemško. Kaki 2 urici ste pri-
merjeni tudi slovenskemu jeziku, 26—30 ur pa se učijo v
tujem nemškem jeziku iz nemških knjig od nemških učiteljev.
Po človeškem razumu in po božji pravici, ki zahteva enakost
za vse, to ni prav, ampak velika krivica, ki se godi naši
mladini in vsemu narodu. Pomislite, imate 11letnega dečka
ki ne zna ne ene nemške besede in ga pošljete v mesto v
srednje šole v gimnazijo ali realko ali v učiteljsko priprav-
nico. Deček pride v šolo, celo uro mu nemški učitelj nekaj
pravi, pa dečko ne vé kaj. Dečko poslušaja a nič ne čuje,
ker nič ne razume, on je za učitelja gluha, učitelj pa njemu
mutast in se ne razumeta. Ura je končana, dečko pride iz
šole, se joče: ne morem se učiti, nič ne razumem. In Slo-
venci dragi, to se ne godi enemu ali dvema, ampak Sloven-
cem na stotine na vsaki mestni šoli, vsakemu Slovincu, ke-
dar v nemško šolo pride. Celu Nemci imenujejo tako pod-
učevanje v nerazumljivem jeziku pedagogično barbarstvo,
to je, rekel bi, živinsko a ne človeško izgojevanje.

Da nikdor ne ugovarja, da naš jezik ni sposoben za
viši nauk, naj bo to rečeno, da so se že v 9. stoletju za sv.
Cirila in Metoda božje in večne resnice učile v slovenskem
jeziku. Kaj bi se zdaj, ko že 1000 let piše in nad 300 let
tiska, ne bi posvetne reči mogle učiti? Pred 10 leti so tudi
hrvatskemu in madjarskemu jeziku hteli oponašati, da je ne-
sposoben, dnes pa so vse šole od malih do najvišjih šol in
do vseučilišča na Magjarskem magjarske, na Hrvaškem
hrvatske.

Zato tirjajmo tudi mi za vse šole na Slovenskem slo-
venski učni jezik. Čuvajočih je pravica, kdor išče, najde,
kdor trka se mu odpre. Razun Magjarov in Hrvatov so tudi
že na Avstrijskem dobili Poljaki in Čehi svoje narodne sred-
nje šole, Hrvati in Srbi jih tudi imajo, zakaj bi jih mi Slo-
venci nebi imeli, saj naš jezik ni najzadnji na svetu, če
smo slovenskega roda, kojega število se šteje nad 80 mili-
jonov ljudi.

Premislite pa še tudi kvar in škodo ki izvira iz tujih
šol za naš narod. Naša mladina v šoli zaostaja, če deček
ne more preskočiti jeza, ki mu je postavljen v tujem učnem
jeziku. Mesto, da bi dobili dosta šolanih mladenčev in mož
nazaj med ljudstvo, pricaplja dečki dostikrat prvo leto do-
mu, ker zaradi nemškega jezika niso mogli naprej. Bi se
učili v domačem slovenskem jeziku, vse bi razumeli in se
pošteno izsolali, tako jih pa je na domači zemlji tuja šola
izpahnola nazaj v kmete in k delu, če se še ga morejo
privaditi.

(Dalje.)

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Staro drevo.

Če je drevo staro, zanemarjeno; ni nikoli otrebljeno,
obrezano ali zacejeno bilo, tako drevo se postara in roditi
jenja. Treba ga je ogladiti, in če je še deblo zadosti živo,

se mu odžagajo vse suhe veje tik debela in le nekaj najbolj zelenih vej se mu pusti do drugega leta. Kedaj je tudi dobro še te zelene nekoliko prikrajšati, iz katerih bo prihodnjič živahneje novih mladik drevo pognalo. Tudi skorja se mora po deblu do žive kože odrezati, vse rane pa z drevnim mazilom zamazati. Po tem se korenine odkopajo, kakor delječ veje sežejo in drevesu okoli in okoli z dobro prstjo ali s prstenimi plevami eno ped globoko pognoji. Drevo bo začelo vnovič gnati, se pomladilo in delj časa rodilo. Če je drevo kakega slabega plemena, se zamore drugo leto na nekih mladikah vcepiti, potem pa še na drugih, da bo s časoma ves žlahni sad doprinašalo. To delo se stori, dokler muzga ne teče, in če bi vsahnilo.

Nerodovitno drevo.

Nektero mlado drevo je takega plemena, da zlo v les žene, kar se na lepih rastnih mladikah lahko spozna, a sadu pa ne rodi; drugo pozno roditi začne, potem pa toliko pridniše rodi, tretje le vsako drugo leto rodi; eno dve leti zaporedoma, drugo pa ne. Al vsa taka drevesa rada dolgo časa trdna ostanejo, bolj ko tista, ki vsako leto obilno rodijo. Če je pa drevo popolnoma doraščeno in vendar ne rodi, se mora pogledati, ali ni zadržek v koreninah, ali v deblu, ali v vejah, ali sicer kaka bolezen vzrok nerodovitnosti i. t. d.

Če je v koreninah, to je, če drevo v zlo pusti zemlji stoji, da korenine živeža za rejo drevesa in sadu ne najdejo. Takemu drevesu se mora zemlja globoko okopati, vendar tako, da se korenine ne ranijo, katerim gre dobre, mastne prsti dati, da bodo več in boljše živeža imele.

Če je zadržek v deblu, da drevo predebelo, trdo skorjo ima, ali pa je tako v sencii, da ga solnce ne more obsijati in mu lesa zadosti pregrete. Takemu drevesu se pomaga, če se mu stara, mrtva in suha koža čisto odrza, in se mu tiste veje, ki mu največ senco delajo, odpravijo.

Če je pa v vejah zadržek, to je, če ima drevo toliko gostih vej, da jih solnce zadosti greti ne more. Tako drevo gre jako obrezati in vse veje, ki senco delajo izredkati. Če potem še tako drevo le nebi rodilo, se svetuje, da se mu veje v začetku kresnika vkrivajo, kakor se to godi pri trtinah locnih ali bikih, ali prevežejo, da je muzga malo zadržana in cvetne popke delati more. Ali pa se mu pušča, to je, v kožo po deblu meseca aprila ali maja vreza naredi, ali po eni ali pa po obeh straneh, če je treba, da nekoliko muzge zgubi.

Nerodovitnost od vremena.

Dostikrat je drevo od zraka in hudih vremen v rodovitnosti sadja zadržano. Takih vzrokov ne moremo odvrniti, ker vreme ni v naši oblasti, tu Bog sam pomagati zamore. zakaj mnogokrat mraz, suša, prevelika mokrota, deževje, toča sadju škodje; slabo vreme že v popkih sad lahko skazi. Ob Janževem ali kresniku tri tedne drevje v rasti počiva; takrat muzga popke dela za prihodnje leto, cvetne, lesne in listne; potem pa spet muzga v les žene, da mladike daljše zrastejo. Če je v tih tednih toplo in tiho vreme, da se muzga po vsem drevesu spari, takrat naredi veliko cvetnih popkov po mladikah, iz katerih bo prihodnje leto cvetje in sad. Če je pa takrat deževno in mrzlo vreme ali prevelika suša, da se muzga spariti ne more ali je primanjkuje, drevo ne more cvetnih popkov narediti, le slabe lesne in listne napravi, in spomladi ne bo ne cvetja ne sadja. Če je v listnem času prevelika suša, se zamorejo korenine polivati, in če pa se nič ne da storiti. Vsak umni sadjorejec vendar po takem lahko vé, ali bo drugo leto sadje cvelo ali ne; pa se tudi ravnati, da staro sadje hrani ali pa proda.

Skazeno cvetje po vremenu.

Tudi po vremenu se na drevju cvetje skazi da sadu ni. Kadar drevje pred listjem cvetje pokaže, navadno odpade, ker nima potrebnega živeža, kterege po listju dobiva. Tako vidimo črešnje in češnje vsako leto cvesti, pa malokdaj v listju ali perju; zato pa tudi malokdaj obrodijo. Pravijo, če bi se tako drevje kakih 10 dni prej okoli korenin okopalo, in s snegom, ledom ali blatom korenine pokrile, se razveštenje zadrži; med tem se začnejo lesni in listni popki razvijati, in drevo cvete potlej v listju. Jaz pa mislim, da se drevo potem 8 ali 10 dni poznej razvijati začne in sicer,

cvetni, lesni in listni popki ob enem; zakaj težko je verjeti, da bi se samo cvetni popki zadržali, ne pa tudi lesni in listni; ker kakor sok v listne in lesne popke žene, tako tudi ob enem v cvetne teče.

Nektero drevo zlo cvete, pa malo sadja ohrani. Takemu gre pomagati s tem, da se mu korenine zalivajo s kako lužo, krvjo, ali vodo, v kateri so se prej živalski ostanki, kosti, parklji, rogovi, usnjevi zreski itd. kuhali.

Če ob sadnem cvetju dežuje, naj se drevo včasii pomaja. Če slana pride na cvetje, ktera žlahno, zgodnjo sadje najbrž zadene, kakor: marelice, žlahne breskve itd., naj se včasii s slamo, steljo, z rjuho itd. zakrijejo, če se je kaj takega bati. Inače pa svetujejo vrtnarji dim, ki se naredi pred solncem, če se kaj mokre slame ondi žge, da veliko dima naredi, kar tudi vinogradom koristi, če sapa ali veter dima na nasprotno stran ne žene.

Tudi topli jug je škodljiv cvetju, če dolgo piha, ki cvetje posmudi, in jutrajna megla skazi cvetje kakor dež, da rodovni prah v dno sadnega ploda pasti ne more itd.

Letošnja vinograška prikazen.

(Spisal Fr. Jančar.)

Jesenski in spomladanski pozni sneg nam je podrl mnogo upanja, največ pa hud mraz v zadnji polovici meseca januarja zlasti na tistih trtah, ki so bolj hobati, muževni, debelejši les in torej tudi stržen imele. Žlahne mušice sploh so se še najbolj ohranile in ostremu mrazu zoprstavile, kakor tudi rivček, ki ne stori debelega rožja in več drugih. Zato je na mladikah še po navadi grozdje videti, ktere so iz reznikov pognale. Nekteri biki lepo ženejo, pa nimajo grozdja, ako se odrežejo, se vidi črni stržen — sicer pa se je z biki še najbolj trta prisilila grozdja nastaviti, kar bo nekoliko pozebljene trte nadomestilo; zakaj nekteri trdijo: četrti, drugi, tretji, eni celo polovica trt jim je pozebla po vinogradih. — V obče vendar tako grozno ni. Tudi je dobro, ako se enkrat previsoka trta zniža, kar je to zimo Bog sam z ostrim nožem, mrazom storil, naj bi le plevci in plevkinje na to pazili, in ne o pletvini na svoje krave mislili, timveč pa na obliko (formo) prihodnje trte, katerih bo drugo leto mnogo vse drugačnega obraza, kajti ker se bo vsa starina porezati ali odžagati morala pri nekterih tje v zemljo noter do nove izpognane rozge. O joj! tu bo spet bistrih oči potreba, in kdaj jih najti? in če bo trta ko vile z debelimi suhimi rogmi in parklji v sramoto vincarju, ako bi jo imel, saj služi, naj že dobro ali slabo delo opravi, po krtovi ali človeški pameti; Bog se smili!

Ker je k sreči tudi letos proti koncu meseca maja do 25 stopinj gorkomer v sencii kazal, se je vse rastlinstvo precej vzdignilo, če ravno je sneg in mrzlo vreme spomladi dolgo rast zadrževalo. Po takem se je vsa rast pohitrila in torej tudi trtino grozdje, ktero se je letos v resnici do sv. Urbana zlegalo, kakor naši ljudje pravijo, in vendar le za 8 dni pozneje cveteti začelo kakor prejšna leta, in sicer 8. junija žlahna mušica in Izabela, ter je k sreči skozi ves čas cvetenja lepo vreme bilo, in tako v kratkem vse grozdje ocveteti zamoglo. Samo trtina pletvina je zakasnjena, ker se okopanje kuruze in koruna ni dalo odložiti, potem pa kositva pričela in tako je vinograd zaostal, po katerem se že sedaj precej obraščeno grozdje najde. Naj se le nebi o vezatvi z naglim potegovanjem in vzdigovanjem mladik ali rozeg, ki so že prav dolge in preprežene, grozdje potrgalo in z naglim preobrnenjem grozdino peclovje polomilo, ali pa celo z odlaganjem vezatve v travi zatopljeno zegnilo. Vrli vincarji že iz začetka več mladike povezujejo.

Po takem smo letos samo za 8 dni mimo prejšnjih zadnjih let dosehdob zaostali in ako nas mili Bog hude ure obvaruje, ter spet toplo vreme dá o svojem času, še zamoremo vsikak pri vsej letošnji prekoredni prirodni prikazni zadovoljni biti.

Dopis.

Od Pesnice. Vi stari grešniki nemškutarji! kdaj bode vam luč modrosti zasvetila. Vaš poglavitni nauk je, da se s to ubogo slovenščino nikam ne pride. Znano je, da so nam pred nekimi leti nemščino z veliko silo v glavo zabijali. Kako dalje pa smo tistikrat prišli? Tako dalje,

da so nas povsod zaničevali, kot neumneže in siroveže psovali, nikjer nismo našli veljave ne spoznave. Odkar pa se poganjamo za slovenščino, smo silno dalje prišli. Poznani smo po celem cesarstvu našem in tudi zvonaj njega. Drugi narodi nas že spoštujejo, od nas pohvalno govoré, našega zjedinenja se bojijo in se z nami pogajajo. Občudujejo nas, ker smo v pisemstvu in kratkih letih se tako povzdignoli, da imamo 14 časnikov in dvojice tako izvrstnih društev za izdavanje knjig, „Slovensko matico“ in družbo sv. Mohorja. Ali nam je le trohico, kaj takega prej Nemščina prinesla? Naš narod je toraj v omiki in veljavi s slovenščino doma in indi zlo dalje prišel, kar sicer vam brezvestnim nemškutarjem ni po volji, ker želite, da bi ljudstvo nevedno in neomikano ostalo, da bi se vi med njimi kakor zvezde svetili, si mastne službe med seboj delili in bi pred vami vse klobuke pod pazduho nosilo. Čast in denar vam diši, zato vam slovenščina smrdi, vi nespokorni grešniki.

Drugi vaš nauk je, da ne bomo mogli mi Slovenci svojega vina prodati, če se ne bomo nemščine držali. Znano je, da na zgornjem Štajarskem vino ne raste, in da tedaj tisti prebivalci tje grejo po njega, kjer raste. Ko pridejo, ne koštvajo možganov kletnega gospodarja, ali bi imel nemške ali slovenske, temoč vino, in če je pošteno in dobro, ga tudi Slovencu radi drago plačajo. Kako pa je to, da ogrsko vino tako dalje križem sveta pride, morda se tam delavci že pri prvi kopi francoski in angleški učé? kako pa si zgornje štajarsko železo tako daljno pot po svetu najde, menda si tam pri vsakem vdarcu na železo tudi eno ptujo besedo v glavo zabijajo, na Laškem pa se menda vse laške učilnice zapro, ko začno fige cvesti, in vsako drevo in vsak otrok se nemški učí, da poznej fige tudi na Nemško prodati zamorejo.

Vi razsvetljeni in zabiti nemškutari! sanjate, da, ko bode na Slovenskem vsak vinjak in kol nemški znal, bo štrtinjak vina za 200 gold. prodan. Bog ne daj, da bi obrekoval, vendar je resnično, da nek kričeči nemškutar svoje vino prej zabaranta, ko še na trti prav razcveti, in ko mu v jesen barantar 40 gold. za štertinjak daja, med tem, ko ga pošteni slovenski sosed za 60 gold. lahko proda, nemškutaru nemščina takrat nič ne pomaga. Učimo se najpred vino dobro pridelati in hraniti, dobra roba se potem sama dobro proda. Vi stari grešniki nemškutari! vam slovensko vino kaj rado diši, samo slovenščina vam smrdi, ker je vaše sree polno napuha in sebičnosti.

Slovenci! ne bodimo dalje svoji lastni sovražniki in zaničevalci, dokler bomo slovenščino in svoj lastni materni jezik zametavali, ostanemo kruljavi narod, prave pokveke in po pravici nas smejo po takem drugi narodi zaničevati, le kader se bomo močno potegovali za svoje narodne pravice in sami sebe cenili, nas bodo drugi obrajtali.

Boršt, 27. junija. Znano je, da že 17 let na bregu jadranskega morja, izvzemši zadnjih dveh, vinska trta ni rodila, in sicer zaradi bolezni, ktera je veliko trt zelo uničila, zadnje dve leti vendar, ker so ljudje marljivo žvepljali, se je ta nadloga začela zmanjševati in že lani smo pridelali obilo dobrega vina. Letos pa, akoravno je bila dolga in prav huda zima, se je vender pokazalo že v spomladi, kakor da bi mislila biti najboljša letina. Vse to veliko upanje pa je le kratko časa trpelo, preteklo soboto pod noč nam je toča en del upanja na dobro letino vzela. Nije sicer vse pobila, ali vender dobro tretjino. Smo pa še srečni, če le ostane to, kar je takrat zdravo ostalo, ker kakor se je vidilo, so bile trte prenapolnjene in ne bi mogle grozdja ohraniti, ali dobro sezoriti. Večo škodo pa, kakor pri nas, je naredila toča rayno tisti dan okol Kopra, čuje se, da je v Pasji vasi in v Škofiji pobila vse. To je sicer pri nas redka prikazen, ali vendar je bila zadnja saboto tako huda ura, da še take ne pomnim, če ravno sem imel priliko to nesrečo viditi že devetkrat, in sicer v Slov. goricah, kjer je pred letmi prav rada toča pobijala. Toča sicer tukaj ni tako debela ko tam, in Bog vari, da bi bila, ker je vihar mnogo močnejši.

Zdravilske stvari.

Neke grde bolezni in navade.

(Dalje.)

2. Proti smrdečemu potu na nogah in pod pazduho se pred vsem drugim mora priporočati čí-

stota, zato se morajo taki deli prav marljivo prati, obleka večkrat menjavati in tudi ne sme biti preveč tesna, da se telo lože izhlapuje in smrad lože odleti. Dalje pomaga proti smrdečemu potu na nogah, če se v nogovnice natrosi nekoliko vinske kislobe, ali pa če se nogavice ali cunje za noge namočijo v vinski kislobi (vzamejo se 4 loti kislobe na 5—6 pintov vode) in potem spet posušijo. Tudi močno trenje posebno prstov na nogah s črstim lojem pomaga; ali če se nogavičini podplati namažejo z razdeljeno ilovico. Proti preobilnemu potu na nogah pa se priporoča maža napravljena iz enakih delkov lanenega olja in diabolonovega obliza (Diacholopflaster). Pri smrdečem potu od pod pazduh, se priporoča nošenje lanenih cunj pod pazduh, ki so se poprej namočile v vinski kislobi in potem spet posušile. Zlo koristno je tudi, če se pod pazduhe perejo večkrat s črsto vodo.

3. Smrad iz nosa — smrdeči nos. — Če komu zlo iz nosa smrdi, mora zdravnik najprej nos na tanko preiskati, da se prepriča, ali ni morebiti kaka posebna huda bolezen v nosu, in če se nič zvrnednega ne najde, tedaj se smrdeči nos najlože zdravi s tim, da se večkrat na dan v njega potegne mlačne vode, ali pa, če sama voda nebi pomagala, da se v nos potegne ali šprica voda, v kateri se je raztajalo nekoliko klornega apna (1 del klornega apna na šest delov vode), ali voda s klorno-kiselim kalijem (chlorsaueres kali) in sicer se razdeli 1 del klorno-kiselega kalija v 30 delih vode. Dalje se še tudi priporoča proti smrdečemu nosu, če se v nosnice vtači ali šprica voda, v kateri se je kuhala hrastova ali brestova skorja.

4. Smrad iz uha, smrdeče uho. V ubu postane smrad, če v njem gnijejo kake tvarine, ktere so po naključju v uho prišle; taki smrad se tedaj celo lahko odpravi, če se uho dobro z mlačno vodo izmije.

II. Naš sluh tudi mora večkrat strašno mnogo prenašati, in nahajajo se ljudje, ki ga večkrat tako mučijo, da bi človek lahko poleg njih obnorel ali celo božjast dobil. — Nahajajo se namreč ljudje, ki v društvu nepotrebno zlo kričijo, psovajo, druge obrekujejo, celo kregajo, se grdo iz vsega grla smejaajo, družino za vsako malenkost strašno grdo psogvajo, kar ves nas sluh strašno hudo žali. Zvun tega še imajo mnoge druge napake, kakor n. pr.

1. Trebenje zobov pri jelu. Sicer je bilo rečeno, da se zobi morajo marljivo iztrebovati, da ostanki jedini med njimi ne gnijejo in smrad ne delajo, tako trebenje se vendar večkrat stori že med jelom in tako dolgo in grdo, da se skorej ne more gledati in večkrat se zobje tako močno stružejo, da se ne more skorej poslušati. Poprek je trebenje zobov med jelom grda navada. Tudi škripanje z zobmi ni prenašati.

2. Mlaskanje pri jelu in glasno srkanje pri pilu so tudi zlo grde navade in za vsak sluh zlo neugodne in bi se morale zatorej odvajati že taki pri otrokih.

3. Vohljanje, riganje, grdo in gosto plivanje posebno pri jelu, so tudi navade, ktere ne razveselijo preveč našega sluha, in bi se tudi morale odvajati.

Politični ogled.

Na političnem nebu je začelo biti zadnje dni strašno soparno, kakor je navadno soparno v poletnih dnevih pred hudim vremenom; in začele so se res tudi že vzdigovati hude megle na Francoskem in Pruskem.

Pruska prevzetnost spet hoče skaliti evropejski mir. V Berolinu se je namreč sklenolo, da se naj kraljevič Leopold postavi za kralja v Španiji, in se je zastran tega s Prim-om, ki ima zdaj besedo v Madridu, res vse že v red spravilo. — To je vendar strašno razdražilo Francoze, in francoski cesar Napoleon je rekel, da tega nikakor ne more pripustiti, in je pruski vladi naznanil, če ne odstopi od svojega namena, ji hoče napovedati vojsko. Da je to vse diplomate po celi Evropi na noge spravilo, se samo po sebi razumeva. Angleži, Italijani, Avstrijanci, vsi so se taki te stvari poprijeli in začeli mir delati, ker vse bi doletela strašna nesreča, če bi se res počela vojska med Prusi in Francozi, vsaka vlada bi namreč morala edni ali drugi stranki pomagati, in bi se na ta način morala v vojsko zaplesti, k vojskovanju pa je potrebno denarja, in tega nima nobena vlada.

V največšo zadrego bi gotovo prišla Italija, ker ona je

v zvezi s Francosko, ki ji je leta 1859 pridnabila Lombardijo in dalje je zavezana tudi Pruski, ki je leta 1866 pridobila Benečansko; komu bi tedaj naj pomagala, če bi se res vnela vojska med Francosko in Prusko? — Pravi se, da ji je že Francoska obljubila prepustiti papeževe dežele, če bi Italija stala na francoski strani.

Kaj bi storila Avstrija, se še celo ne vé, in zato je na vsak način delala do tega, da se napravi mir.

Najnovejše vesti res pravijo, da je kraljevič Leopold odstopil od svojega namena in se kraljestva v Španjski celo odpovedal, če bi se to res potrdilo, je spet vse poravnano, in mir, katerega vse evropske vlade sila potrebujejo, se ne bo kalil.

Na Dunaju gleda zdaj vse na velikansko pravdo proti voditeljem delavcev, ki so obdolženi, da so hoteli s silo demokratično republiko osnovati in se osebe cesarjeve polastiti.

Volitve v Česki so dokončane, in zmagali so ne samo pri kmečkih volitvah, temuč tudi v mestih sami deklaranti. Vdeleženje je bilo še bolj živo, kakor prejšnje leta.

V Lvovu sta izvoljena v deželni zbor dva moža, ki sta si v politiki naj vekša nasprotnika, namreč: Smolka in Ziemalkovski, kar je res prav čudno, in zdaj se pravi, da Smolka ne bo prevzel poslanstva in sicer zato ne, ker v Lvovu ni izvoljen noben privrženec njegove stranke. V Poljski so take zmešnjave, da se res mora reči, da Poljaki sami ne vejo kaj hočejo.

V Šleziji so izvoljeni sami ustavoverniki, in Slovani imajo tudi samo enega zastopnika.

V Tirolski pa so izvoljeni sami konservativci, t. j. federalisti, med njimi tudi znani govornik Greuter.

V Vorarlberskem so izvoljeni samo klerikalci.

V Gorici sta zmagala kolikor nam je znano, pri volitvi v deželni zbor, gg. Lavrič in Faganelli.

Iz Hrvaške se piše, da bode duhovščina hrvaško-slavonska protestovala zoper Mihajloviča, novoimenovanega nadškofa zagrebškega, ker on ni Hrvat in hrvatskega jezika celo ne zna.

Iz Dalmacije je prišla vesela novica, da so narodnjaki pri volitvah kmečkih okrajev zmagali.

Iz Pekinga se piše, da je tamo bila velika ljudska ustaja proti Francozom. Vsi francoski duhovniki so ubiti.

Novičar.

(Iz Maribora.) Tukajšna čitalnica ima svoj polletni občni zbor v petek 15. t. m. ob 1/2 9 zvečer. Program: 1. Polaganje računa, 2. Volitev tajnika, 3. Obravnava posameznih predlogov. Odbor.

(Iz Žuženberka) na doljnem Kranjskem se piše, da je bila tamo 2. julija popoldne strašna burja, ki je drevesa izkoreninila in zlamala in strehe odnesla. Potem je začela iti toča, ki je polje in vinograde strašno opustošila. Škoda je neizmerno velika.

(Kmetje ne zaupajte vsakemu neznanemu.) V Sz-Ujvaru na Erdeljskem sta dva nepoznana gospoda (bila sta žida) nekemu ubogemu kmetu z goljufijo vzela 100 gold. Žida sta namreč videla, da je kmet, Rumunec, prodal na sejmu dve kravi, sklenola sta zato mu hitro vzeti na lep način denar. Stopita k njemu, in eden izmed nju pripovedava kmetu, da je on tudi krave prodal in za nje dobil samo krive bankovce, in da to bolj potrdi, odpošlje hitro svojega tovarša za kupcem da bi ga naj dal pograbit in da bi ali dobil od njega dobre bankovce, ali pa da mu naj vzame krave. Kmet se na to zlo ustraši in prosi gospoda, naj pregleda njegove bankovce ali so pravi; gospod to stori in kmet čuje na svoje veselje, da so bankovci celo veljavni. Prej, ko mu gospod denarje nazaj dá, še ga opominja, da naj stotnjak bolj skupaj zloži in mu pokaže, kako, zložen stotnjak je vendar hitro porinol v svoj žep in je dal kmetu samo neki ednaki zložen papir z drugimi manjšimi bankovci; na to prosi kmeta, naj mu prinese cigar. Kmet to veselo stori in odide po cigare, ko jih prinese, gospoda ni bilo nikjer več najti, ko se mu nekoliko sumljivo zdi, pogleda svoj denar in opazi še le zdaj, da ga je gospod za stotnjak goljufal. Pravi se vendar, da so na srečo goljufi že dobljeni.

(Tudi psi kradejo listnice z denari.) Pri Peštu je spal neki precej premožen gospod poleg nekega gozda, ko se zbudi, vidi, da neki pes ravno v bližnji gozd beži in njegovo listnico z denarji nese. Psa so nasledovali in ko pridejo v

gozd, so videli, da je neka stara baba ravno denar iz listnice vzela in v njedra porinola, listnico pa v grm vrgla. — Baba je naučila psa krasti in je od tega živeła.

(Poraba kupljivih gnojnih stvari v prusovski deželi saksonske.) Še zmirom je dosta takih kmetov, ki mislijo, da kupljivi gnoj nima nobene bodočnosti, ter trdijo, da je sama sleparija, če kdo pravi, da zemeljski pridelki le tedaj plačajo delo in trud, ako se razun navadnega gnoja rabi tudi kupljivi. Poglejmo enkrat v take dežele, v katerih se je kupljivi gnoj že udomačil, poglejmo enkrat med Saksonce, od katerih je znano, da so izvrstni kmeti, ter da prav dobro računati vejo. Iz letnih zapisnikov kmetijskih razvidimo, koliko je ena sama štacija v zadnjih letih takih gnojnih stvari prodala:

	1866	1867	1888	1869.	
Peruanski gvano	66.620	40.814	33.267	34.277	cent.
Odprti gvano	81.294	100.883	172.318	245.843	"
Chilisoliter	2.016	15.103	15.083	9.079	"
Superphosphat	37.029	30.478	33.919	37.397	"
Amonijakov superphosphat	1.081	25.629	40.783	51.795	"
Kostena moka	3.155	5.131	4.181	2.742	"
Potašelj	21.840	14.850	16.015	27.497	"

Vkup 213.035 232.888 315.566 408.630 cent.

Leta 1869 se je toraj skoro še enkrat toliko porabilo, kakor leta 1866.

Ni nam treba posebno povdarjati, da po tem navadni hlevni gnoj nič ne zgubi v svoji vrednosti; živinski gnoj je in ostane naj imenitniši in kmet si naj prizadeva, si pripraviti toliko živinskega gnoja, kolikor je le mogoče; a on naj njegovo zdatnost in moč po umetnih ali kupljivih gnojnih stvarih povzdigne na najvišjo stopinjo.

Hlapci noč'no bit'.

Nemec bil je naš gospod,
Hlapec bil slovenski rod;
To se mora spremenit',
Hlapci noč'no bit'.

Kar nam žulji pridobé,
Davek spet nam vse požre.
To se mora spremenit',
Hlapci noč'no bit'.

Kol'kokrat še naša kri
Laško polje pognoji?
To se mora spremenit',
Hlapci noč'no bit'.

Jezik naš nam psujejo,
Vero zasmehujejo.
To se mora spremenit',
Hlapci noč'no bit'.

Kamor se Slovenec podá,
Za seboj beriča imá,
To se mora spremenit',
Hlapci noč'no bit'.

„Jur s pušo.“

Tržna cena pretekli teden.	V Varaž- dinu		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	3.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	50	4	80	5	—	4	30
Rži	3	50	3	55	3	70	3	—
Ječmena	3	—	3	20	3	70	0	—
Ovsa	2	—	2	50	2	50	3	—
Turšice (koruze) vagan	3	60	3	65	3	40	3	60
Ajde	3	40	3	—	3	50	2	70
Prosa	3	—	2	40	3	50	2	50
Krompirja	1	80	1	80	1	70	1	30
Govedine funt	—	20	—	27	—	26	—	25
Teletnine	—	22	—	26	—	24	—	25
Svinjetine črstve funt	—	26	—	26	—	24	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	10	50	8	50	10	—
" 18" "	—	—	6	—	5	60	—	—
" 36" mehkih "	4	—	—	—	6	20	7	50
" 18" "	—	—	4	20	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	80
" " mehkega "	—	50	—	50	—	45	—	70
Sena cent	1	20	2	10	1	90	2	—
Slame cent v šopah	1	30	1	50	1	20	1	40
" " za steljo	1	—	1	—	1	—	1	—
Slanine (špeha) cent	38	—	42	—	37	—	38	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Napoleondor velja 9 fl. 88 kr. a. v.

Ažijo srebra 120.—

Narodno drž. posojilo 55.25.

Loterijne srečke.

V Trstu 9. julija 1870: **82 73 14 10 81**

Prihodno srečkanje je 23. julija 1870.